

Sygn. akt III AUa 186/11

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 24 sierpnia 2011 r.

Sąd Apelacyjny w Katowicach III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący	SSA Lena Jachimowska (spr.)
Sędziowie	SSA Jolanta Pietrzak SSA Marek Procek
Protokolant	Aneta Szafruga

Przy udziale –

po rozpoznaniu w dniu 24 sierpnia 2011r. w Katowicach

sprawy z odwołania W. K. (W. K.)

przeciwko Prezesowi Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w C.

o wysokość renty rolniczej

na skutek apelacji Prezesa Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego Oddział (...) w C.

od wyroku Sądu Okręgowego - Sądu Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w Częstochowie

z dnia 18 listopada 2010r. sygn. akt IV U 583/10

zmienia zaskarżony wyrok i oddala odwołanie.

/-/SSA J. Pietrzak /-/SSA L. Jachimowska /-/SSA M. Procek

Sędzia Przewodniczący Sędzia

Sygn. akt III AUa 186/11

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 8 marca 2010 r. Prezes Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, reprezentowany przez Dyrektora Oddziału (...) w C., podjął od dnia 1.03.2010 r. wypłatę części uzupełniającej renty w wymiarze 100% w kwocie 642,72 zł., należnej ubezpieczonemu W. K.. Jednocześnie Kasa przypomniała, iż decyzją z dnia 25.01.2010 r. ubezpieczonemu przyznano prawo do renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, której wskaźnik wymiaru wynosi łącznie 1.21

emerytury podstawowej tj. kwotę 854,61 zł (w tym części składkowej 0.30 emerytury podstawowej tj. kwotę 211,89 zł oraz części uzupełniającej 0.91 emerytury podstawowej tj. kwotę 642,72 zł), a do wypłaty przysługuje kwota 736,61 zł.

W odwołaniu od decyzji ubezpieczony podnosząc, że kwota renty netto jest zbyt niska i wynosi tyle co zasiłek dla bezrobotnych, wniósł o zmianę decyzji i zwiększenie świadczenia. Odwołujący argumentował, iż przez ponad 25 lat podlegał ubezpieczeniu społecznemu, a obecnie renta nie wystarcza mu na zakup koniecznych leków. Podał, iż wydzierżawił gospodarstwo rolne, a żona nigdzie nie pracuje.

W odpowiedzi na odwołanie Kasa wniosła o oddalenie odwołania wywodząc jak w zaskarżonej decyzji. Nadto wyjaśniała, iż decyzją tą podjęła wypłatę części uzupełniającej renty rolniczej w pełnej wysokości w związku z przedłożeniem umowy dzierżawy z dnia 25.02.2010 r. oraz przedstawiła okresy podlegania ubezpieczeniu przyjęte do ustalenia wysokości części składkowej świadczenia oraz ustalone dla części składkowej i części uzupełniającej wskaźniki.

Sąd Okręgowy – Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Częstochowie wyrokiem z dnia 18 listopada 2010 r. sygn. IV U 583/10 zmienił zaskarżoną decyzję i przyjął do obliczenia od dnia 1 lutego 2010 r. części składkowej renty rolniczej ubezpieczonego również okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, w których nie było obowiązku opłacania składek.

Z ustaleń Sądu Okręgowego wynika, że ubezpieczony W. K. zgłosił w dniu 5.11.2009 r. wniosek o rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy, wskazując we wniosku, iż jest właścicielem gospodarstwa rolnego o powierzchni ponad 1, 50 ha i nie zaprzestał prowadzenia działalności rolniczej. Do wniosku załączył m.in. zaświadczenie Oddziału ZUS w C. z dnia 23.10.2009 r., w którym wskazano, iż został objęty ubezpieczeniem społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej w okresie od 3.03.1992 r. do 31.12.1997 r. oraz od 1.04.1998 r. do 25.01.2000 r. i był zwolniony z opłacania składek w okresie pobierania zasiłku chorobowego: w czerwcu, lipcu i sierpniu 1993 r.; w czerwcu, lipcu i sierpniu 1994 r.; w styczniu, lutym i marcu 1995 r.; w styczniu, lutym i marcu 1996 r.; w styczniu, lutym, marcu, kwietniu, maju i czerwcu 1997 r.; od 1.07.1997 r. do 22.09.1997 r.; od 1.12.1998 r. do 31.03.1999 r. oraz od 1.12.1999 r. do 25.01.2000 r. W dokumencie zaznaczono również, iż potwierdzono dane o okresach podlegania ubezpieczeniom społecznym z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej bez określenia okresów za które opłacono składki.

Decyzją z dnia 25 stycznia 2010 r. Prezes Kasy przyznał ubezpieczonemu okresową rentę rolniczą z tytułu niezdolności do pracy od 14.01.2010 r. do 31.01.2012 r. w kwocie przysługującej do wypłaty 404,88 zł miesięcznie. Część składkowa wyniosła 17,36 % emerytury podstawowej tj. 117,20 zł. Do jej ustalenia przyjęto: 9,50 lat podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu po 31.12.1999 r. (był to okres od 1.07.2000 r. do 31.12.2009 r.) po 1 % emerytury podstawowej za każdy rok; 4,69 lat podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu (okresy od 1.09.1978 r. do 6.12.1981 r., od 8.12.1981 r. do 14.08.1982 r., od 7.12.1983 r. do 15.04.1984 r., od 11.11.1987 r. do 26.03.1988 r.), który przeliczony półtorakrotnie wynosi 7,04 po 1 % emerytury podstawowej za każdy rok; 0,82 lat podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu czynnej służby wojskowej po 1 % emerytury podstawowej za każdy rok. Organ rentowy wskazał, iż wskaźnik wymiaru części składkowej wynosi 0,17. Z kolei część uzupełniająca wyniosła 641,35 zł tj. 95 % emerytury podstawowej i jej wypłata została zawieszona w 50 % z powodu prowadzenia działalności rolniczej. Wskaźnik wymiaru części uzupełniającej wyniósł 0,95. Wskazano też, iż łącznie renta z ubezpieczenia wynosi 758,55 zł, a do wypłaty przysługuje kwota 404,88 zł. Organ rentowy poinformował również ubezpieczonego, że nie zostały doliczone do świadczenia okresy od 3.03.1992 r. do 31.12.1997 r. i od 1.04.1998 r. do 25.01.2000 r. z powodu braku potwierdzenia przez ZUS czy opłacono składki na ubezpieczenie społeczne oraz okresu od 4.09.1984 r. do 23.06.1987 r. z powodu braku dniówek obrachunkowych. Z dalszych ustaleń Sądu wynika, że po przełożeniu w dniu 29.01.2010 r. zaświadczenia o liczbie dniówek obrachunkowych, rolniczy organ rentowy decyzją z dnia 8 lutego 2010 r., przeliczył świadczenie od 14.01.2010 r., co spowodowało zwiększenie okresu podlegania innemu ubezpieczeniu do 7,46 lat, który po przeliczeniu w wymiarze półtorakrotnym wyniósł 11,19 po 1 % emerytury podstawowej za każdy rok. Część składkowa wyniosła 21,51 % emerytury podstawowej tj. 145,21 zł., zaś część uzupełniająca uległa obniżeniu do 94,50 % emerytury podstawowej tj. 637,97 zł. Kwota do wypłaty uległa podwyższeniu do 426,20 zł.

Sąd pierwszej instancji ustalił też, w dniu 9.02.2010r., że odwołujący złożył zaświadczenie z ZUS Oddział w C., wskazujące okresy objęcia ubezpieczeniem z tytułu prowadzenia pozarolniczej działalności gospodarczej oraz okresy zwolnienia z opłacania składek w okresie pobierania zasiłku chorobowego, które pokrywały się z tymi wskazanymi w poprzednim zaświadczeniu. Wymienione w zaświadczeniu okresy, za które zostały opłacone składki tj. od 3.03.1992 r. do 31.05.1993 r., od 1.09.1993 r. do 31.05.1994 r., od 1.09.1994 r. do 31.12.1994 r., od 1.04.1995 r. do 31.12.1995 r., od 1.04.1996 r. do 31.12.1996 r., od 23.09.1997 r. do 31.12.1997 r., od 1.04.1998 r. do 30.11.1998 r. oraz od 1.04.1999 r. do 30.11.1999 r., rolniczy organ rentowy decyzją z dnia 18 lutego 2010 r. uwzględnił do okresu podlegania innemu ubezpieczeniu. Decyzją tą przeliczono świadczenie od daty jej przyznania, ustalając kwotę przysługującą do wypłaty na 477,25 zł. Część składkowa wyniosła 29,66 % emerytury podstawowej tj. kwotę 211,89 zł. Do ustalenia części składkowej przyjęto m.in. 12,89 lat podlegania innemu ubezpieczeniu społecznemu, który to okres przeliczony półtorakrotnie wyniósł 19,34 po 1 % emerytury podstawowej za każdy rok. Wskaźnik wymiaru części składkowej wyniósł 0,30. Część uzupełniająca uległa obniżeniu do 90,50 % emerytury podstawowej tj. do kwoty 642,72 zł. Kolejną decyzją z dnia 19 lutego 2010 r. organ rentowy zwiększono okres podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu po 31.12.1999 r. do 9,57.

Udokumentowanie przez ubezpieczonego w dniu 2.03.2010 r. faktu wydzierżawienia gospodarstwa rolnego stanowiło podstawę podjęcia zaskarżoną decyzją z dnia 8 marca 2010r., od dnia 1.03.2010 r., wypłaty części uzupełniającej renty rolniczej ubezpieczonego w pełnej wysokości. Sąd Okręgowy szczegółowo przedstawił sposób wyliczenia części składkowej i uzupełniającej świadczenia oraz kwotę renty do wypłaty w wysokości 736,61 zł.

Przechodząc do rozważań prawnych, Sąd pierwszej instancji przywołał uregulowanie przepisów art. 24, art. 25 ust. 1 i art. 26 w zw. z art. 48 ust. 1 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (Dz. U. z 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.), określających sposób ustalenia wysokości części składkowej i części uzupełniającej emerytury rolniczej, renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy oraz renty rolniczej szkoleniowej oraz ustalenia dla każdej z tych części wskaźnika wymiaru. W świetle przedstawionych unormowań, zdaniem Sądu Okręgowego, organ rentowy nieprawidłowo ustalił liczbę lat podlegania ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu określonych w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych, podlegania ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu przed dniem 1 stycznia 1999 r. (art. 25 ust. 2a pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników). W pozostałym zakresie dokonał natomiast prawidłowych obliczeń.

Sąd pierwszej instancji wskazał, że wedle treści art. 6 pkt 14 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników ilekroć w ustawie jest mowa o okresach podlegania określonemu ubezpieczeniu społecznemu rozumie się przez to tylko takie okresy, za które opłacono przewidziane w odpowiednich przepisach składki na to ubezpieczenie, chyba że w myśl tych przepisów nie istniał obowiązek opłacania składek. W uwagi na okoliczność, że w spornych okresach ubezpieczony prowadząc działalność gospodarczą, pobierał zasiłek chorobowy, Sąd Okręgowy odwołał się do uregulowania § 37 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29.01.1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (Dz. U. z 1990 r. Nr 7, poz. 41 ze zm.), w brzmieniu obowiązującym do 30.06.1996 r., zgodnie z którym zwolnienie z opłacania składek następuje za okres pobierania zasiłku chorobowego (...). Jeżeli okres pobierania zasiłku (...) występuje w dwóch lub więcej kolejnych miesiącach, składek nie opłaca się za każdy miesiąc, w którym trwał on co najmniej 15 dni oraz po jego zmianie od dnia 1.07.1997 r., wprowadzonej przez § 1 pkt 10 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 25.02.1997 r. (Dz. U. z 1997 r. Nr 20, poz. 107), którą skreślono zdanie drugie i uznał, że dla ubezpieczonego w okresie pobierania zasiłku chorobowego w czasie prowadzenia działalności gospodarczej tj. od 1.06.1993 r. do 31.08.1993 r., od 1.06.1994 r. do 31.08.1994 r., od 1.01.1995 r. do 31.03.1995 r., od 1.01.1996 r. do 31.03.1996 r., od 1.01.1997 r. do 22.09.1997 r. oraz od 1.12.1998 r. do 31.12.1998 r. nie istniał obowiązek opłacania składek, choć niewątpliwie w okresach tych stosownie do art. 1 ust. 1 oraz art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 18.12.1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (Dz.U. z 1989 r., Nr 46, poz. 250 ze zm.) podlegał on obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu. Wskazane okresy stanowiły okres tegoż ubezpieczenia, w którym występowało zwolnienie z obowiązku opłacania składek. Natomiast dla określenia charakteru okresów zasiłków chorobowych od 1.01.1999 r. do 31.03.1999 r.

oraz od 1.12.1999 r. do 25.01.2000 r. właściwa jest obowiązująca od 1.01.1999 r. ustawa z dnia 13.10.1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. z 1998 r. Nr 137, poz. 887 ze zm.), której norma art. 13 pkt 4 tej ustawy (w brzmieniu obowiązującym we wskazanych wyżej okresach) obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym, chorobowemu i wypadkowemu podlegają osoby fizyczne prowadzące działalność pozarolniczą - od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania wykonywania tej działalności. Jednak z mocy art. 18 ust. 9 i ust. 10 ustawy systemowej następuje w przypadkach w nich określonych zmniejszenie proporcjonalne składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe, które to zasady na podstawie art. 20 ust. 1 powołanej ustawy stosuje się do składek na ubezpieczenie wypadkowe. Zatem, w ocenie Sądu Okręgowego, w okresie pobierania przez ubezpieczonego zasiłku chorobowego od 1.01.1999 r. do 31.03.1999 r. i od 1.12.1999 r. do 25.01.2000 r. był on również zwolniony z obowiązku opłacania składek na ubezpieczenie emerytalne, rentowe i wypadkowe. W świetle powyższego Sąd pierwszej instancji przyjął, iż wykazane w zaświadczeniach ZUS okresy zwolnienia z opłacania składek w okresie pobierania zasiłku chorobowego są okresami podlegania ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu określonych w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych oraz podlegania ubezpieczeniu społecznemu przed dniem 1.01.1999 r., o których mowa w art. 25 ust. 2a pkt 1 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników.

Sąd Okręgowy jako zupełnie nietrafną uznał argumentację organu rentowego dla uzasadnienia jego stanowiska, że okres pobierania zasiłku chorobowego z tytułu zatrudnienia jest okresem nieskładkowym i dlatego nie należy okresu tego uwzględniać do wysokości świadczeń rolnych, podnosząc, że pojęcie okresu nieskładkowego nie występuje w ustawie o ubezpieczeniu społecznym rolników, lecz w ustawie z 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS. Sąd podkreślił, że brak jest podstaw do odwoływania się przy ustalaniu wysokości renty rolniczej do przepisów tej ustawy. Sąd, powołując się na pogląd Sądu Najwyższego, wyrażony w uzasadnieniu uchwał z dnia 24 lipca 2009 r. I UZP 8/09 (OSNP 2010/5-6/73) oraz z dnia 13 października 2009 r. II UZP 8/09 (OSNP 2010/7-8/94) podkreślił, że system emerytalno-rentowy rolników jest systemem odrębnym od systemu powszechnego uregulowanego ustawą z dnia 17.12.1998 r., zawierającym własną kompleksową i pełną regulację dotyczącą świadczeń emerytalno-rentowych w tym ustalania ich wysokości, jak również własne definicje pojęć stosowanych w ustawie. Obliczanie wysokości emerytury rolniczej, renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy oraz renty rolniczej szkoleniowej regulują jednoznacznie brzmienie art. 25 i 26 oraz art. 48. W art. 6 zdefiniowane są m.in. pojęcia emerytury podstawowej (pkt 7), wskaźnika wymiaru (pkt 8), okresów podlegania określonemu ubezpieczeniu społecznemu (pkt 14). Nie ulega wątpliwości, jak skonstatował Sąd pierwszej instancji, iż w myśl art. 6 pkt 14 okresy podlegania określonemu ubezpieczeniu społecznemu to także okresy, w których składka na to ubezpieczenie nie została opłacona albowiem w myśl odpowiednich przepisów w okresach tych nie istniał obowiązek opłacania składek. W tej sytuacji nieuzasadnione, a nawet niedopuszczalne jest stosowanie analogii. Odwołania się do pojęcia okresu nieskładkowego z ustawy o emeryturach i rentach z FUS nie można wyprowadzić również z treści art. 52 ust 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, albowiem przepis ten odsyła co prawda w kwestiach nieuregulowanych do odpowiedniego stosowania (między innymi) przepisów ustawy -o emeryturach i rentach, ale wyłącznie w zakresie przyznawania świadczeń z ubezpieczenia i do ich wypłaty. W sytuacji gdy przepis art. 25 ust. 2a pkt 1 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników mówi o okresach podlegania określonym ubezpieczeniom, a słowniczek ustawowy wskazuje, iż przez okresy takie rozumie się również okresy, w których w myśl tych przepisów nie istniał obowiązek opłacania składek, to okresy takie winny zostać uwzględnione przy ustalaniu wysokości jego renty rolniczej. Organ rentowy w decyzji z 18.02.2010r. popełnił błąd nie uwzględniając w wysokości jego świadczenia okresów, w których ubezpieczony podlegał ubezpieczeniu, lecz w których z uwagi na pobieranie zasiłków chorobowych, nie odprowadzał składek wobec nieistnienia obowiązku w tym zakresie (zwolnienie z tego obowiązku w myśl przepisów regulujących opłacanie składek na to ubezpieczenie). Z tego względu zasadną była, w oparciu o art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. i powołane przepisy, zmiana zaskarżonej decyzji .

Nadto Sąd Okręgowy wskazał, że przyznał świadczenie w tej wysokości od 1.02.2010r., tj. od miesiąca złożenia zaświadczenia z ZUS z dnia 3.02.2010 r. o okresach opłacania składek (art. 133 ust. 1 pkt 2 ustawy z dnia 17.12.1998 r. o emeryturach i rentach z FUS w związku z art. 52 ust 1 pkt 2 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników). Jednak przeoczył, iż dokument ten został złożony przed uprawomocnieniem się decyzji z 25.01.2010r. przyznającej świadczenie, co powinno skutkować przyznaniem świadczenia w prawidłowej wysokości od 14.01.2010 r.

Apelację od wyroku wywiodła pozwana Kasa, zaskarżając wyrok w całości, wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku w całości i oddalenie odwołania lub jego uchylenie i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Okręgowemu, zarzucając naruszenie prawa materialnego poprzez błędną wykładnię art. 25 ust. 1-2a oraz ust. 4 ustawy z dnia 20.12.1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników oraz naruszenie prawa procesowego – art. 477¹⁴ § 2 k.p.c. poprzez wykroczenie poza istotę sprawy wyznaczoną zaskarżoną decyzją z dnia 8 marca 2010 r.

W ocenie apelującego, doliczenie przez Sąd do części składkowej świadczenia pozostałych okresów podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej, w których – jak stwierdził Sąd – nie było obowiązku opłacenia składek, narusza zasady ustalania części składkowej świadczeń z ubezpieczenia emerytalno-rentowego, określone w art. 25 powołanej ustawy z dnia 20.12.1990 r. Skarżąca Kasa podkreśliła, że przepis ten wyraźnie wskazuje, że na wysokość części składkowej świadczeń z ubezpieczenia społecznego rolników uwzględnia się jedynie okresy podlegania ubezpieczeniu społecznemu. Nie ma w nim mowy o zaliczaniu okresów, za które nie opłacono składek z uwagi na przysługujące zwolnienia na podstawie innych przepisów. Przywołując definicję okresów podlegania określonemu ubezpieczeniu społecznemu, wskazaną w pkt 14 art. 6 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników, apelujący organ rentowy podniósł, że Sąd dokonując interpretacji tego przepisu mylnie przyjął, że użyte przez ustawodawcę sformułowanie nie istniał obowiązek opłacenia składek jest równoznaczne z definicją – zwolnienia od opłacania składki, występującą w art. 6 ust. 14 ustawy o emeryturach i rentach z FUS. Skarżący zaakcentował, że jednym z założeń systemu ubezpieczenia społecznego rolników jest kształtowanie świadczeń emerytalno-rentowych poprzez powiązanie wysokości emerytury i renty z wysokością składki i okresem jej opłacania. Z tych względów ustawodawca dopuścił możliwość przeliczenia okresów podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu w trzech wymiarach, w wymiarze 0,5% emerytury podstawowej (dla okresu prowadzenia lub pracy w gospodarstwie rolnym przed 1 lipca 1977 r.), 1,5 % (okresów podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, określonych w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych, podlegania ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu przed 1 stycznia 1999 r. oraz podlegania zaopatrzeniu emerytalnemu po tej dacie) oraz po 1% emerytury podstawowej dla pozostałych okresów, o których mowa w art. 25.

Nadto skarżąca Kasa zwróciła uwagę, że Sąd wydając orzeczenie naruszył przepisy prawa procesowego – art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., wykraczając poza istotę sprawy wyznaczoną zaskarżoną decyzją, którą podjęto wypłatę części uzupełniającej w pełnej wysokości, a ustalona poprzednimi decyzjami wysokość części składkowej nie podlegała zmianie. Zarzucono także, iż Sąd Okręgowy nie wyjaśnił czy okresy uwzględnione do ustalenia wysokości części składkowej są kwestionowane, czy ubezpieczony w odwołaniu kwestionował wysokość części uzupełniającej, czy też chodziło o doliczenie okresów, w których przebywał na zasiłku chorobowym w związku z prowadzoną działalnością gospodarczą.

Rozpoznając apelację, Sąd Apelacyjny zważył co następuje:

Apelacja zasługuje na uwzględnienie, choć nietrafnym jest zarzut rozpoznania sprawy i orzekania przez Sąd Okręgowy w zakresie nieobjętym przedmiotem zaskarżonej decyzji.

W sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przedmiot rozpoznania sprawy sądowej wyznacza decyzja organu rentowego, od której wniesiono odwołanie (art. 477⁹ k.p.c., art. 477¹⁴ k.p.c. – vide: np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 20 stycznia 2010 r. sygn. akt II UZ 49/09, Lex 583831). Decyzją z dnia 8 marca 2010 r. pozwany Prezes Kasy podjął, od 1 marca 2010 r., wypłatę w wymiarze 100% części uzupełniającej renty rolniczej wypłacanej ubezpieczonemu, ze względu na zaprzestanie prowadzenia działalności rolniczej poprzez wydzierżawienie gospodarstwa rolnego. Jednocześnie decyzją tą przypomniano ubezpieczonemu, że wskaźnik wymiaru, przyznanej decyzją z dnia 25 stycznia 2010 r., renty rolniczej z tytułu niezdolności do pracy, wynosi łącznie 1,21 emerytury podstawowej tj. kwotę 854,61 zł. Wskaźnik wymiaru części składkowej świadczenia wynosi 0,30 emerytury podstawowej, stanowiąc kwotę 211,89 zł., a części uzupełniającej – 0,91 tj. kwotę 642,72 zł. Kwota świadczenia netto do wypłaty wyniosła 736,61 zł. Przedmiot decyzji organu rentowego wyznaczał zakres orzekania przez Sąd Okręgowy i nie uległ zmianie w toku postępowania sądowego. W zaskarżonej decyzji organ rentowy nie tylko orzekał o przyznaniu

skarżącemu części uzupełniającej renty rolniczej w pełnej wysokości na podstawie art. 28 ust. 4 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników, ale także ponownie wskazał jej wysokość w części składkowej i uzupełniającej. W odwołaniu od decyzji ubezpieczony zakwestionował w ogóle wysokość kwoty świadczenia rolniczego do wypłaty. Zatem – wbrew twierdzeniom skarżącego – zakres rozpoznania i orzekania Sądu Okręgowego dotyczył zarówno prawidłowości wyliczenia części składkowej, jak i uzupełniającej renty rolniczej.

Słusznie zarzuca natomiast apelujący, że weryfikując obliczenie wysokości części składkowej renty rolniczej ubezpieczonego, Sąd pierwszej instancji błędnie uznał, że wysokość tej części świadczenia rolniczego została wyliczona z naruszeniem art. 25 ust. 2 a pkt 1 w zw. z art. 6 pkt 14 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o ubezpieczeniu społecznym rolników (tekst jednolity: Dz. U. 2008 r. Nr 50, poz. 291 ze zm.- zwanej dalej ustawą). Istotą sporu w rozpoznawanej sprawie było ustalenie czy okresy, w których ubezpieczony prowadząc działalność gospodarczą pobierał zasiłek chorobowy, podlegają doliczeniu na wysokość części składkowej renty rolniczej jako okresy podlegania określonemu ubezpieczeniu społecznemu w rozumieniu pkt 14 art.6 ustawy.

Zgodnie z art. 25 ust. 1 ustawy część składkową ustala się przyjmując po 1 % emerytury podstawowej za każdy rok podlegania ubezpieczeniu emerytalno-rentowemu, z uwzględnieniem ust. 2-7. Niepełne lata przelicza się odpowiednio, z uwzględnieniem art. 21a. Wedle art. 25 ust. 2 a pkt 1 ustawy do liczby lat, o których mowa w ust. 1, dolicza się również liczbę lat podlegania ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu określonych w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych, podlegania ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu przed dniem 1 stycznia 1999 r. oraz podlegania zaopatrzeniu emerytalnemu przypadającemu po tej dacie, jeżeli z tego tytułu ubezpieczonemu nie przyznano emerytury lub renty na podstawie odrębnych przepisów. Z kolei okresem podlegania określonemu ubezpieczeniu społecznemu w rozumieniu art. 6 pkt 14 ustawy są tylko takie okresy, za które opłacono przewidziane w odpowiednich przepisach składki na to ubezpieczenie, chyba że w myśl tych przepisów nie istniał obowiązek opłacania składek.

Sąd Apelacyjny podziela stanowisko apelującego, że uwzględnione zaskarżonym wyrokiem okresy pobierania zasiłku chorobowego w czasie prowadzonej przez ubezpieczonego działalności gospodarczej nie są okresami podlegania ubezpieczeniu społecznemu z tytułu wykonywania działalności pozarolniczej.

Niespornym jest, że ubezpieczony rozpoczynając w marcu 1992 r. na własny rachunek działalność gospodarczą podlegał obowiązkowemu ubezpieczeniu społecznemu na podstawie art. 1 ust. 1 w zw. z art. 3 ust. 1 ustawy z dnia 18 grudnia 1976 r. o ubezpieczeniu społecznym osób prowadzących działalność gospodarczą oraz ich rodzin (tekst jednolity: Dz. U. z 1989 r. Nr 46, poz. 250 ze zm.), od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, w którym nastąpiło rozpoczęcie działalności rodzącej obowiązek ubezpieczenia; obowiązek ten ustawał z końcem miesiąca kalendarzowego, w którym nastąpiło zaprzestanie działalności. Pobierając zasiłek chorobowy w okresach od 1.06.1993 r. do 31.08.1993 r., od 1.06.1994 r. do 31.08.1994 r., od 1.01.1995 r. do 31.03.1995 r., od 1.01.1996 r. do 31.03.1996 r., od 1.01.1997 r. do 22.09.1997r. oraz od 1.12.1998 r. do 31.12.1998 r., W. K. korzystał ze zwolnienia z opłacania składek, przewidzianego przepisem § 37 rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r. w sprawie wysokości i podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne, zgłaszania do ubezpieczenia społecznego oraz rozliczania składek i świadczeń z ubezpieczenia społecznego (Dz. U. z 1990 r. Nr 7, poz. 41 ze zm.). Przepis ten obowiązywał do końca 1998 r. Zasadnie wskazał Sąd Okręgowy, że dla oceny charakteru okresów zasiłków chorobowych wypłaconych ubezpieczonemu od 1.01.1999 r. do 31.03.1999r. i od 1.12.1999 r. do 25.01.2000 r., w aspekcie istotnym dla rozstrzygnięcia, właściwa jest ustawa z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (Dz. U. Nr 137, poz. 887 ze zm.), która objęła osoby fizyczne prowadzące działalność pozarolniczą obowiązkowymi ubezpieczeniami emerytalnym, rentowymi, chorobowym i wypadkowym od dnia rozpoczęcia wykonywania działalności do dnia zaprzestania jej wykonywania (art. 13 pkt 4 ustawy systemowej). W przypadku pobierania przez część miesiąca zasiłków, kwota najniższej podstawy wymiaru składek ulegała proporcjonalnemu zmniejszeniu, na zasadach określonych w ust. 9 (art. 18 ust. 10 w zw. z ust. 9 w brzmieniu obowiązującym do dnia 29 grudnia 1999 r.), a po zmianie stanu prawnego od dnia 30 grudnia 1999 r., zasady zmniejszania najniższej podstawy

wymiaru składek, o których mowa w ust. 9, stosuje się odpowiednio w przypadku niezdolności do pracy trwającej przez część miesiąca, jeżeli z tego tytułu ubezpieczony spełniał warunki do przyznania zasiłku.

Analizując powołane przepisy ustawy systemowej, Sąd Okręgowy uznał, że w okresie pobierania przez ubezpieczonego zasiłku chorobowego po dniu 1 stycznia 1999 r., był on również zwolniony z obowiązku opłacania składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe, i wypadkowe. Sąd Apelacyjny podziela tą ocenę bowiem w całym spornym okresie istniało zwolnienie z opłacania składek na ubezpieczenie społeczne. Jednakże zgodnie z normą art. 25 ust. 2 a pkt 1 w zw. z art. 6 ust. 14 ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników do liczby lat, o których mowa w ust. 1, dolicza się jedynie okresy podlegania ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowemu określonymi w przepisach o systemie ubezpieczeń społecznych, podlegania ubezpieczeniu społecznemu lub zaopatrzeniu emerytalnemu przed dniem 1 stycznia 1999 r. oraz podlegania zaopatrzeniu emerytalnemu po tej dacie, za które została opłacona składka na te ubezpieczenia, chyba że w myśl tych przepisów nie istniał obowiązek opłacenia składek. Sąd pierwszej instancji, co słusznie zauważył skarżący, dokonując wykładni ust. 14 art. 6 ustawy błędnie utożsamia wskazany przez prawodawcę wyjątek zaliczenia okresu podlegania określonemu ubezpieczeniu społecznemu bez odprowadzenia składki jedynie w sytuacji, gdy **nie istniał obowiązek opłacania składek** ze sformułowaniem **zwolnienia od opłacania składki**. Sformułowania te nie są jednoznaczne. Zwrot „nie istniał obowiązek opłacania składek” oznacza w ogóle brak podstawy prawnej, z której wynikałby obowiązek zapłaty składek, zaś „zwolnienie z opłacania składek” oznacza zniesienie przez ustawodawcę obowiązku opłacenia składek z powodów w określonych przepisach. Konsekwencją prowadzenia działalności gospodarczej zarówno w stanie prawnym przed 1 stycznia 1999 r., jak i po tej dacie, było obowiązkowe podleganie ubezpieczeniu społecznemu (społecznym), rodzące obowiązek opłacenia składek na ubezpieczenie (ubezpieczenia). Jedynie w przypadkach przewidzianych w obowiązujących przepisach m.in. w okresach pobierania zasiłku chorobowego w czasie prowadzenia działalności gospodarczej następowało zwolnienie z obowiązku opłacenia składek, jak to wprost stanowił przepis § 37 powołanego rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 29 stycznia 1990 r., bądź jak reguluje to art. 18 ust. 10 w zw. z ust. 9 ustawy systemowej, ustawodawca ustalił, że zasady zmniejszania najniższej podstawy wymiaru składek, określone w ust. 9 tego przepisu, mają odpowiednie zastosowanie w przypadku niezdolności do pracy trwającej przez część miesiąca, jeżeli z tego tytułu spełnione zostały warunki do przyznania zasiłku.

Rację ma Sąd pierwszej instancji, że system emerytalno – rentowy rolników jest systemem odrębnym od systemu powszechnego, regulowanego ustawą z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych. Zawiera on pełną regulację dotyczącą świadczeń emerytalno – rentowych, w tym ustalania ich wysokości, jak też posiada własne definicje pojęć stosowanych w ustawie. Podobnie jak wszystkie normy prawa ubezpieczeń społecznych, także przepisy ustawy o ubezpieczeniu społecznym rolników podlegają ścisłej wykładni. Niedopuszczalna jest wykładnia rozszerzająca ani stosowanie analogii. Dlatego też stosując ścisłą wykładnię pkt 14 art.6 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r., należy stwierdzić, że do ustalenia wysokości części składkowej renty rolniczej ubezpieczonego nie dolicza się okresów nieopłacenia składek w związku z pobieraniem zasiłku chorobowego w okresie prowadzenia działalności gospodarczej. Argumentem przemawiającym za takim stanowiskiem jest także fakt – trafnie akcentowany przez apelującego – że jednym z założeń systemu ubezpieczenia społecznego rolników jest kształtowanie świadczeń emerytalno- rentowych poprzez powiązanie wysokości emerytury i renty z wysokością opłacenia składki i czasookresem jej opłacania. Zależność wysokości świadczeń z ubezpieczenia społecznego rolników od wysokości uiszczonych składek w pełni koresponduje z dominującą obecnie w prawie ubezpieczeń społecznych słuszną tendencją do jak najściślejszego powiązania prawa do świadczeń emerytalno-rentowych i ich wysokości z opłacaniem składek na ubezpieczenie społeczne i ich wysokością.

Uwzględniając naprowadzone wyżej okoliczności, Sąd drugiej instancji uznając, że zaskarżony wyrok narusza prawo materialne, po myśli art. 386 § 1 k.p.c. orzekł o jego zmianie i oddaleniu odwołania.

/-/SSA J. Pietrzak /-/SSA L. Jachimowska /-/SSA M. Procek

Sędzia Przewodniczący Sędzia

BK